

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Hyvä ikääntyminen tietoyhteiskunnassa”

(2008/C 53/07)

ALUEIDEN KOMITEA

- kehottaa Euroopan alue- ja paikallishallintoa hyödyntämään laajamittaisesti tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuudet vastata väestön vanhenemisesta aiheutuviin haasteisiin ja siten parantamaan ikääntyneiden elämänlaatua, pitämään heidät integroituneena paikallisiin yhteisöihin sekä edistämään henkilökohtaisten tarpeiden mukaan kehitetyillä palveluilla alueellista ja paikallista kilpailukykyä.
- kehottaa antamaan alue- ja paikallishallinnolle keskeisen roolin hyvää ikääntymistä tukevaa tieto- ja viestintäteknikkaa koskevien jäsenvaltioiden ja EU:n tutkimusohjelmien ja -toimien suunnittelussa, koska väestön ikääntymisen vaikutukset näkyvät eniten paikallistasolla ja alue- ja paikallishallinto on näiden ratkaisujen suuri käyttäjä.
- kehottaa alue- ja paikallishallintoa jakamaan asiasta tietoa, laatimaan strategioita ikääntymisen vaikutuksista ja palvelutuotannon järjestämisestä uusissa olosuhteissa sekä lisäämään eri osapuolten välistä paikallista kumppanuutta.
- Uskoo, että itsenäisen elämisen tukemisella ja terveydentilan tarkkailulla tietotekniikan avulla pystytään lisäämään palvelujen tuottavuutta ja antamaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstölle enemmän aikaa niihin tehtäviin, joihin he ovat koulutetut. Teknologiaa tulee sopeuttaa ikääntyneiden tarpeisiin eikä päinvastoin. Se ei saa johtaa kasvavaan yksinäisyyteen, ja kehitettävissä palveluissa täytyy kunnioittaa ikääntyneiden yksityisyyttä ja ihmisarvoa.
- toteaa tiedonannon tarkastelevan kapeasti tieto- ja viestintäteknikka-avusteista oppimista (*eLearning*). Tulisi ottaa huomioon, että teknologian tukemalla oppimisella on voitu merkittävästi vaikuttaa ikääntyneiden pysymiseen sosiaalisesti aktiivisina ja luovina.
- pitää oikeana päätelmää, että vammaisuuteen liittyvien sähköisen viestinnän säännösten soveltaminen jäsenvaltioissa eri tavoin aiheuttaa vammaisille haittaa viestintäpalvelujen saavutettavuudessa ja sirpaloittaa eurooppalaisia teknologiamarkkinoita.

Esittelijä: Risto KOIVISTO (FI, PSE) Pirkanmaan liiton maakuntahallituksen puheenjohtaja

Viiteasiakirja

Komission tiedonanto ”Hyvä vanhuus tietoyhteiskunnassa — i2010-aloite — Tieto- ja viestintäteknologioita ja vanhenemista koskeva toimintasuunnitelma”

KOM(2007) 332 lopullinen

Poliittiset suositukset

ALUEIDEN KOMITEA

1. pitää hyvää vanhuutta tietoyhteiskunnassa koskevaa toimintasuunnitelmaa erittäin tärkeänä askeleena eurooppalaisen tietoyhteiskunnan kehittämisessä. Investoinnit tieto- ja viestintätekniikkaan ovat alueiden ja kuntien keskeinen väline niiden pyrkiessä vastaamaan väestön ikääntymisen haasteeseen. Näiden investointien avulla voidaan parantaa ikääntyneiden elämää, tukea heidän sosiaalista osallistumistaan, antaa heille mahdollisuus tarjota kokemuksensa ja osaamisensa yhteiskunnan kehittämiseen sekä edistää alueellista ja paikallista kilpailukykyä ja kasvua uusilla tuotteilla ja palveluilla. Komitea kannattikin jo eurooppalaista tietoyhteiskuntaa koskevaa i2010-strategiaa käsitellessään ikääntyvän yhteiskunnan tarpeiden nostamista yhdeksi kolmesta keskeisestä painopisteestä ⁽¹⁾.

2. toteaa tiedonannon ja toimintasuunnitelman tukevan myös komitean lausunnoissa tehtyjä ehdotuksia, jotka koskevat mm. unionin väestönkehitystä ⁽²⁾, tasa-arvoiseen tietoyhteiskuntaan liittyviä konkreettisia toimenpiteitä ⁽³⁾, tieto- ja viestintätekniikan tutkimusta ⁽⁴⁾, ikääntyneiden työllisyyttä ⁽⁵⁾ sekä vammaisten asemaa ⁽⁶⁾.

3. korostaa, että kaikilla komission toimintasuunnitelmassa esittämällä aloilla alue- ja paikallishallinnon intressi ja rooli on suuri:

— Hyvä ikääntyminen työssä: Alue- ja paikallishallinto on suuri työllistäjä ja sen työntekijöiden ikärakenne on usein yksityistä sektoria vaihtelevampaa ja vanhempaa, minkä vuoksi alue- ja paikallishallinnolle on välttämätöntä osallistua sekä eurooppalaisiin toimintasuunnitelmassa mainittuihin hankkeisiin että toteuttaa vastaavia toimenpiteitä myös paikallisesti.

— Hyvä ikääntyminen omassa yhteisössä ja kotona: Alue- ja paikallishallinto on julkisten sosiaali- ja terveystieteiden pääasiallinen järjestäjä. Ikääntyminen lisää näiden palvelujen kysyntää ja muuttaa niiden sisältöä, mutta myös heikentää palveluissa tarvittavan koulutetun työvoiman saatavuutta.

⁽¹⁾ CdR 252/2005 fin.

⁽²⁾ CdR 341/2006 fin.

⁽³⁾ CdR 272/2006 fin, CdR 252/2005 fin, CdR 256/2004 fin, CdR 193/2004 fin, CdR 136/2002 fin ja CdR 303/2000 fin.

⁽⁴⁾ CdR 155/2005 ja CdR 150/2005 fin.

⁽⁵⁾ CdR 151/2004 fin.

⁽⁶⁾ CdR 312/2003 fin.

Tietotekniikalla on keskeinen asema, kun haetaan ratkaisuja näihin haasteisiin. Teknologian mahdollisuuksista on käytetty hyväksi vasta pieni osa, ja etenkin itsenäisen kotona asumisen tukeminen, asiakkaan aktiivisuuden kasvattaminen omassa terveydenhuollossaan sekä palvelutoiminnan tehostaminen ovat tärkeitä tulevaisuuden kehittämiskohteita.

4. korostaa alueiden välillä Euroopassa vallitsevia suuria eroja ja kiinnittää huomiota alue- ja paikallishallinnon ongelmiin erityisesti niillä alueilla, joilla nuorten poismuutto nostaa keskiikää muita nopeammin.

5. toteaa Internetin käytön vaihtelun Euroopassa johtuvan hyvin paljon sellaisista varallisuuteen, osaamiseen ja asuinpaikkaan liittyvistä eroista, jotka eivät johdu suoraan ikääntymisestä, mutta korostuvat ikääntyneiden keskuudessa. Lisäämällä mahdollisuuksia toteuttaa paikallisia koulutus-, laajakaista- ja muita tasa-arvoista tietoyhteiskuntaa edistäviä yleisiä hankkeita autetaan myös ikääntyneiden tilannetta.

6. yhtyy komission näkemykseen siitä, että ikääntymiseen liittyvän tieto- ja viestintätekniikan markkinat ovat vielä alkuvaiheessaan. Unionin kilpailukykyyn kannalta on tärkeää, että eurooppalaisilla yrityksillä on lähitulevaisuudessa johtava asema näillä nopeasti kasvavilla markkinoilla.

Tietoisuuden kasvattaminen ja yhteisten strategioiden luominen

7. tukee tiedon ja käytännön kokemusten vaihtoa, parhaiden käytäntöjen levittämistä sekä vertailuanalyyysien tekemistä jäsenvaltioiden alueilla ja kunnissa ja erityisesti sellaisten Euroopan laajuisen alueiden verkostojen luomista, joiden avulla voidaan lisätä ja parantaa alueiden mahdollisuuksia osallistua yhteistyöhankkeisiin. Alueilla ja kunnilla on jo omasta puolestaan tarjolla verkostojen käyttöön omia kokemuksiaan etenkin telelääketieteestä ja itsenäistä asumista tukevista palveluista ja teknologioista.

8. muistuttaa, että myös julkisten palvelujen johtamisesta ja kehittämisestä vastaavat tarvitsevat eri näkökulmat integroivia, uudenlaisen osaamisen kehittämissuunnitelmia, jotta toimintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet voisivat käytännössä toteutua.

Edellytysten luominen

9. toteaa, että ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen nostamiseksi on tärkeitä edistää nykyistä joustavampia työaika-järjestelyjä, hyvää työelämän tasapainoa, asianmukaista työsuojelua ja elinikäistä oppimista. Alueiden komitea kannattaakin Euroopan komission näkemystä siitä, että esimerkiksi etätyötä ja koulutusta tukevat innovatiiviset tieto- ja viestintäteknologian ratkaisut ovat keskeisiä keinoja toteuttaa näitä uuden työelämän tavoitteita.

10. kannattaa komission aikomusta tarkastella uudelleen vuosina 2007-2008 digitaalitekniikan käyttötaitojen edistämiseen tarkoitettuja välineitään. Yhtenä painopisteenä tulisi olla tuki alue- ja paikallishallinnon tavoitteille käyttää ikääntyneiden osaamisen kehittämiseen optimoidusti rakennerahastoja ja mm. elinikäistä oppimista koskevaa ohjelmaa ja hyödyntää ikääntyneiden toisilleen antamasta vertaiskoulutuksesta saatuja hyviä kokemuksia.

11. kiinnittää huomiota siihen, miten tietoyhteiskunta (erityisesti matkapuhelimet ja Internet) on muuttanut kieltä, kulttuuria, tiedotusvälineitä ja koko yhteiskuntaa. Digitaalisen kuilun ongelma on siten paljon laajempi kuin vain kysymys mahdollisuuksista käyttää tietokonetta. Sitä voisivat omalta osaltaan lieventää esimerkiksi ikääntyneiden ja nuorten yhteishankkeet.

12. korostaa, että tiedonannossa esitetyistä yhteentoimivuutta koskevista ongelmista ja terveydenhuollon ja kotipalvelun järjestämistavoissa olevista eroista huolimatta mahdollisuudet eurooppalaisten tuotteiden kehittämiseen ja käyttöönottoon esimerkiksi älykkään asumisen palveluissa ovat jo nyt hyvät.

13. pitää tärkeänä, että eri osapuolet (mukaan lukien ikääntyneet itse sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjät) pystyvät määrittelemään yhteisen kannan ja poistamaan siten hyvää vanhuutta tukevien tieto- ja viestintäteknisten ratkaisujen kehittymistä haittaavat lainsäädännölliset, tekniset, saatavuuteen liittyvät ja muut esteet.

Käyttöönoton edistäminen

14. jakaa komission kanssa huolen siitä, että tällä hetkellä ei voida riittävästi varmistaa teknologisten innovaatioiden päättämistä käytännöllisiksi ja kohtuuhintaisiksi tuotteiksi. Alueet ja kunnat voivat auttaa korjaamaan tilannetta paitsi näiden tuotteiden tilaajina ja kehittäjinä myös edistämällä sellaisia taloudellisia olosuhteita, jotka antavat yrityksille paremmat mahdollisuudet toimia laajemmilla markkinoilla.

15. suhtautuu erittäin myönteisesti toimintasuunnitelman mainintaan siitä, että myös alue- ja paikallishallinnon pitäisi toimia pilottihankkeiden vetäjinä.

16. kannattaa komission suunnitelmia kannustaa hallintoa hyödyntämään innovatiivisen julkisten hankintojen mahdollisuuksia, mutta toteaa alue- ja paikallishallinnon kaipaavan selkeitä menettelytapoja siitä, miten innovatiivisia hankintoja

tehdään yleisten julkisia hankintoja koskevien säädösten puitteissa.

Valmistautuminen tulevaan

17. toteaa olevansa erittäin tyytyväinen siihen, että seitsemännessä tutkimuksen puiteohjelmassa edistetään merkittävästi monitieteellistä ikääntymistä koskevaa tutkimusta.

18. katsoo, että toimintasuunnitelman keskittyminen yhteiseen tutkimukseen, voimavarojen yhdistämiseen sekä yhteisiin linjauksiin heijastaa hyvin komitean aikaisempia toivomuksia tehostaa ikääntymistä koskevien kansallisten tutkimusohjelmien Euroopan laajuista koordinaointia hyödyntäen vahvistetun ERA-NET-järjestelmän puitteissa tehtävää alueiden välisen yhteistyötä.

19. painottaa, että tiivis tutkijoiden, erikokoisten yritysten, kolmannen sektorin, alue- ja paikallishallinnon ja etenkin ikääntyneiden yhteistyö on ennakoedellytys ikääntymiseen liittyvien tieto- ja viestintäteknisten ratkaisujen tutkimuksen ja kehittämisen onnistumiselle.

20. muistuttaa, että alue- ja paikallishallinto voi luoda tutkimustoimintaa suosivia innovatiivisia ympäristöjä sekä selvittää uusia tapoja tehdä julkisen ja yksityisen sektorin välistä institutionaalista yhteistyötä tai alueellista yhteistyötä yli kansallisten rajojen. Alue- ja paikallishallinnon investointien lisäksi tähän tarvitaan myös jäsenvaltioiden ja unionin taloudellisia resursseja.

Alueiden komitean keskeiset näkemykset

21. katsoo, että oikeiden johtopäätösten tekemiseksi ja vaikuttavuudeltaan riittävien toimenpiteiden varmistamiseksi tarvittaisiin enemmän tietoa alueiden kesken vallitsevista suurista eroista.

22. toteaa tiedonannon tarkastelevan kapeasti tieto- ja viestintäteknikka-avusteista oppimista (*eLearning*) lähinnä vain työelämän kehittämiseen kuuluvana asiana. Toimintaohjelman toteuttamista valmisteltaessa tulisi ottaa huomioon, että jo nyt eläkeläiset ovat monissa maissa suuri alue- ja paikallishallinnon järjestämän aikuiskoulutuksen asiakasryhmä ja teknologian tuemalla oppimisella on voitu merkittävästi vaikuttaa ikääntyneiden pysymiseen sosiaalisesti aktiivisina ja luovina.

23. suosittelee, että ikääntyvien tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäville palveluille annetaan merkittävämpi rooli "Alueet talouden muutosten edistäjinä" — aloitteessa.

24. kehottaa antamaan alue- ja paikallishallinnolle keskeisen roolin hyvää ikääntymistä tukevaa teknologiaa koskevien jäsenvaltioiden ja EU:n tutkimusohjelmien ja -toimien suunnittelussa, koska väestön ikääntymisen vaikutukset näkyvät eniten paikallistasolla ja alue- ja paikallishallinto on näiden ratkaisujen suuri käyttäjä.

25. pitää välttämättömänä, että toimintasuunnitelmassa mainittuja itsenäistä asumista ja oman terveydentilan tarkkailua kehittäviä hankkeita valittaessa otetaan huomioon myös seuraavat kriteerit:

- Itsenäisen elämisen tukeminen ei saa johtaa yksinäisyyden lisääntymiseen.
- Teknologiaa sopeutetaan ikääntyneiden tarpeisiin eikä päinvastoin.
- Kehitettävissä palveluissa kunnioitetaan ikääntyneiden yksityisyyttä ja ihmisarvoa.
- Hankkeilla tulee pystyä lisäämään palvelujen tuottavuutta ja antamaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstölle enemmän aikaa niihin tehtäviin, joihin he ovat koulutetut.

26. pitää oikeana komission päätelmää, että vammaisuuteen liittyvien sähköisen viestinnän säännösten soveltaminen jäsenvaltioissa eri tavoin aiheuttaa vammaisille haittaa viestintäpalvelujen saavutettavuudessa ja sirpaloittaa eurooppalaisia teknologiamarkkinoita. Komitea korostaa kuitenkin samalla, että vammaisia ei saa jättää heitteille pelkästään sähköisten palvelujen varaan, vaan painopisteenä tulee olla teknologian valjastaminen tukemaan palvelujen saavutettavuutta monen eri kanavan kautta.

27. muistuttaa, että tieto- ja viestintätekniikan kehitys tarjoaa mahdollisuuden sovittaa yhteen sekä ikääntyneiden tarpeet saada tieto- ja viestintäpalveluja että nuorten tarpeet saada työllistymismahdollisuuksia, jotka edistävät osaltaan sukupolvien välistä vuoropuhelua.

28. muistuttaa myös, että sekä jäsenvaltioiden että alue- ja paikallishallintojen olisi riippumatta unionin taloudellisista ja muista ohjelmista tai niiden lisäksi

- luotava myös omia ratkaisuja ja kokeiluhankkeita hyvää vanhuutta tukevan tietotekniikan kehittämiseen, käyttöönottoon ja käyttöön
- hyödynnettävä muita mahdollisesti käytettävissä olevia välineitä, kuten vapaaehtoista ohjeistusta muuttamaan asuntoja sopiviksi itsenäiseen asumiseen
- muutoinkin edistettävä laajamittaista sosiaalitoimen, terveydenhuollon ja asumispalveluiden yhteistyötä alue- ja paikallistasolla.

29. kehottaa alue- ja paikallishallintoa jakamaan asiasta tietoa, laatimaan strategioita ikääntymisen vaikutuksista ja palvelutuotannon järjestämisestä uusissa olosuhteissa sekä lisäämään toimintasuunnitelmassa mainittua eri osapuolten välistä paikallista kumppanuutta.

30. kehottaa Euroopan alue- ja paikallishallintoa hyödyntämään laajamittaisesti tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuudet vastata väestön vanhenemisesta aiheutuviin haasteisiin ja siten parantamaan ikääntyneiden elämänlaatua, pitämään heidät integroituneena paikallisiin yhteisöihin sekä edistämään henkilökohtaisten tarpeiden mukaan kehitetyillä palveluilla alueellista ja paikallista kilpailukykyä.

Bryssel 28. marraskuuta 2007

Alueiden komitean
puheenjohtaja
Michel DELEBARRE